

Türkiye Özelinde Yerel Yönetimlerin Genel Değerlendirilmesi¹

General Evaluation of Local Governments in Turkey

Doç. Dr. Vedat YILMAZ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi,
Kamu Yönetimi Bölümü,
vedatyilmaz1977@gmail.com,
ORCID. 0000-0003-4624-9824

Makale Başvuru Tarihi / Received: 27.11.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Doktora Öğrencisi Servet YİĞİT

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,
servetyigit07@gmail.com,
ORCID. 0000-0003-0468-9581

Anahtar Kelimeler:

*Yerel Yönetimler,
Katılım, Özerklik,
Demokrasi,*

ÖZET

Demokrasilerde esas amaç halkın kendi kendini yönetebilmesi ve kendisini ilgilendiren konularda, karar ve yönetim noktasında doğrudan söz sahibi olabilmesidir. Bu bağlamda yerel yönetimler, özellikle katılım boyutuyla demokrasi amacına önemli bir hizmet sunmaktadır. Bununla beraber Yerel Yönetimler, icra ettikleri hizmetlerin etkinliği ve verimliliği konusunda da çok önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Etkinlik ve verimliliğin en önemli göstergesi, hizmetin en uygun maliyetle ve en hızlı şekilde sunulmasıdır. Bu işlevi yerine getirmek de doğal olarak yerel yönetimlerden beklenmektedir. Modern devlet kavramının yer edinmesiyle beraber farklı toplumlarda farklı devlet sistemleri benimsenmiştir. Toplamların konjonktürel yapılarına uygun olarak kimi toplumlarda merkezi otorite gevşek tutularak yetkiler birimler arasında dağıtılmış; kimi toplumlarda ise geçmişten gelen devlet gelenekleri ve yine özel konjonktürel yapılarına bağlı olarak merkezi otorite olabildiğince güçlü tutulmuştur. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin tek bir merkezde toplandığı katı merkeziyetçi, rijit ve tekçi bir anlayışın hâkim olduğu üniter yapıli devlet sistemlerinde merkezi yönetim güçlendirilmiş buna karşılık yerel nitelikteki kurumlar idari vesayet yoluyla sürekli bir denetim mekanizması altında gözetlenmeye çalışılmaktadır. Ne var ki küreselleşmenin ve neoliberal ekonomik modelin egemen olduğu son çeyrek asırda süreç içerisinde sert yapılar aşınmaya başlanmış, özellikle minimal devlet anlayışı çerçevesinde yaşanan paradigma değişimleri neticesinde yerel yönetimlerin daha da güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Yasal mevzuat çerçevesinde yerel yönetimler, haiz oldukları tüzel kişilikleri sayesinde kendi karar ve yönetim organlarına ve belirli bir bütçeye sahiptirler. Bu bağlamda idari ve mali özerklik argümanını işleterek merkezi yönetimden bağımsız olarak hizmet üretebilmektedirler.

Bu çalışmada Türkiye'de yerel yönetimlerin (İl Özel İdaresi, Belediye ve Köyler) etkinlik, verimlilik, katılım, özerklik gibi kavramlar perspektifinde, tarihsel gelişim süreci ele alınarak değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Keywords:

*Local Governments,
Participation,
Autonomy, Democracy*

ABSTRACT

The main purpose in democracies is for the people to govern themselves and to have a direct say in the matters that concern them, in decision and administration. In this context, local governments provide an important service to the purpose of democracy, especially with its participation dimension. In addition, Local Administrations undertake a very important function in terms of the effectiveness and efficiency of the services they perform. The most important indicator of effectiveness and efficiency is the provision of the service at the most affordable cost and in the fastest way. Fulfilling this function is naturally expected from local governments. With the emergence of the modern state concept, different state systems have been adopted in different societies. In accordance with the cyclical structures of the societies, in some societies, the

¹ Bu çalışma, 16-17 Kasım 2021 tarihli *Al Farabi 10. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde* sunulan “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Genel Olarak Değerlendirilmesi” başlıklı Bildirinin genişletilmiş halidir.

central authority was kept loose and the authorities were distributed among the units; In some societies, the central authority has been kept as strong as possible, depending on the state traditions from the past and their special cyclical structures. In the unitary structured state systems, where the legislative, executive and judicial powers are concentrated in a single center, a solid centralist, rigid and monist understanding is dominant, the central government has been strengthened, while local institutions are tried to be monitored under a continuous control mechanism through administrative tutelage. However, in the last quarter century, when globalization and neoliberal economic model dominated, hard structures started to wear down, and it was aimed to strengthen local governments even more as a result of paradigm shifts, especially within the framework of minimal state understanding. Within the framework of legal legislation, local governments have their own decision and management bodies and a certain budget, thanks to their legal entities. In this context, they can produce services independently from the central government by operating the argument of administrative and financial autonomy.

In this study, evaluations will be made by considering the historical development process of local governments in Turkey (Special Provincial Administration, Municipality and Villages) in the perspective of concepts such as efficiency, productivity, participation and autonomy.

1. GİRİŞ

Devletin esas amaçlarından biri de yurttaşlarına kamusal nitelikte hizmet üretmek ve ürettiği bu hizmeti optimal düzeyde sunmaktır. Modern devletlerin kurulmasıyla beraber bu hizmetlerin, merkezi otoriteden ifa edilmesi beklenmiş ve devlet erki de toplanan vergiler karşılığında vatandaşla bu hizmeti sunmaya çalışmıştır. Ne var ki artan nüfus ve değişen konjonktürel yapılar, merkezi yönetimin tek başına bu hizmetleri yerine getirmesini imkânsız hale getirmiştir. İşte bu noktada merkezi otorite, yasal çerçeveler dâhilinde yetkilerinin bir kısmını merkez dışı birimlere devretmek zorunda kalmıştır. Yerel yönetimlerin orijinini oluşturan bu yaklaşım, tarihsel süreç içerisinde evrimlere ve devrimlere uğrayarak günümüze dek ulaşmıştır.

Yerel yönetimleri hem normatif hem de pozitif bakış açısıyla ele almak mümkündür. Normatif bakış açısı bizleri demokrasinin gereği olan halkın kendi kendisini yönetmesini gerçekleştirmeye götürmektedir ki bu da ideal anlamdaki demokrasinin temel ereğidir. Zira yerel yönetimler vasıtasıyla halk, kendi seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetilebilmektedir. Pozitif bakış açısı ise kamu kurumlarınca üretilen hizmetlerin rasyonel ilkeler doğrultusunda etkin ve verimli sunulmasını gerektirmektedir. İşte bu iki istinad noktasından hareketle yerel yönetimlerin varlığının zorunlu olduğu sonucuna varabiliriz. Yerel yönetimler vatandaşın sorunlarına ve hizmet beklentilerine en hızlı cevap üreten birimlerdir. Aksi durumda hizmetleri bir bütün olarak merkezi yönetimden beklemek bürokrasi, hantallık, popülist siyasi yaklaşımlar gerçeklikleri göz önüne alındığında olanaksız görünmektedir. Tüm bunlar bir bağlam içerisinde değerlendirildiğinde yerel yönetimlerin ne tür kurumsal bir yapı tesis ettiği kolaylıkla görülebilir.

2. YEREL YÖNETİMLERDE KAVRAMSAL VE KURAMSAL ANALİZ

Yerel Yönetimler, bilinen en genel tanımıyla, belirli bir mahalde, yörede, bölgede yaşayan yurttaşların yerel ve ortak gereksinimlerini karşılayan kamusal nitelikteki örgütlenmelerdir. Bu çerçevede yerel yönetimleri, sınırları yasalarca belirlenmiş bir alanda hizmet sunan bir sistem, mali ve diğer birtakım özerkliklere haiz, merkezin dışında kendisine yetki ve sorumluluğun devredildiği kurumsal yapılar (Hill, 1974:23) olarak görebiliriz. Yerel yönetimlere ilişkin tüm tanımlarda “yerel” kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. Yerellik, TDK’ye göre “belirli bir yere özgü, bir yere bağlı, dar, sınırlı, yayılmamış, bir yerle ilgili olan”

anlamalarını ihtiva etmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin bir aidiyet olgusu etrafında şekillendiği görülmektedir.

İdeal anlamdaki demokrasinin temel retoriği yönetimde söz sahibi olma ve yönetime katılımıdır. Yerel yönetimlerdeki katılımı en yalın hali ile tanımlayacak olursak: “*Yerel halkı ilgilendiren faaliyetlere, yerel yönetimin karar organları tarafından alınan kararlara dâhil veya müdahil olması durumu olarak ifade edilmektedir.*”(Kaypak, vd., 2017: 1802). Bu bağlamda yerel yönetimler, karar ve yönetim organlarının doğrudan halk tarafından seçilmeleri hasebiyle söz konusu durumu realize etmektedirler. Yerel yönetimler açısından diğer önemli bir husus da şudur ki, halkın beklenti, görüş, öneri ve istekleri yerel yöneticiler üzerinde önemli bir baskı unsuru oluşturmaktadırlar. Kendilerine yasalarca teminat altına alınmış olan idari ve mali özerklik hakkının verilmesi de esasen bu amacı gerçekleştirmeye yönelik bir hareket serbestisi kazandırmaktır. Ortaçağ Avrupa’sının bir ürünü olan yerel yönetimlerin, sahip olduğu öz mali kaynakları yine kendi karar ve yönetim organlarıncı belirlenen kurallar doğrultusunda kullanma hürriyetine sahip olarak, tüzel kişilik kazanmak suretiyle kentlerin özgürleşmesi ile beraber gelişimlerini günümüze dek sürdürmektedirler (Ortaylı, 1985:9). Bu çerçeveden bakıldığında yerel yönetimlerin her geçen gün daha da büyük önem arz ettiği söylenebilir. Bu önemin arkasında yatan en önemli neden ise insanların demokrasiye olan inançları ile demokrasiye duydukları özlemin bir yansımasıdır (Tortop vd., 2006:17-18). Çünkü tarihsel süreç içerisinde denenmiş ve denenmekte olan tüm yönetim sistemleri göz önüne alındığında, demokrasiye alternatif oluşturabilecek bir model henüz keşfedilememiştir. Yerel yönetimlere ilişkin kuramlara baktığımızda dört temel yaklaşımın olduğunu görmekteyiz: Çoğulcu(Plüralist), Weberci, Marksist ve Liberal yaklaşım (Sezer, 2021:18-19).

Çoğulcu yaklaşıma göre devlet hizmet dağıtımında bir katalizör görevi üstlenmekle beraber denge-balans ayarını sağlayan önemli bir unsurdur. Yerel yönetimler de bu işlevi yerine getiren önemli bir aktör konumundadırlar. Çoğulcu yaklaşımın aksine Weberci yaklaşıma göre devlet, bizatihi bir güç konumundadır. Yerel yönetimler de bu merkezi yapı içerisinde kendisine biçilen bürokratik işlevi icra etmektedir. Ne var ki zaman içerisinde bu süreç evrime maruz kalmış ve yerel yöneticileri merkez-yerel, merkez-özel sektör arasında bir aracı statüsünde konumlandırmıştır (Şengül, 1999:7).

Marksist anlayışa göre devlet, egemen sınıfın çıkarlarına hizmet sunan bir aygıttır. Yerel yönetimler de bu görüş çerçevesinde ele alınmakta ve korporatist bir güdümler hareket etmektedir. Liberal yaklaşım ise doğal olarak devleti bir düzenleyici ve denetleyici konumunda görmek istemektedir. Minimal devlet anlayışı çerçevesinde ele alındığında merkezi otoritenin yetkilerini yerele devretmesini savunur. Hatta merkezi parlamentonun siyasal otorite yetkilerinin yerel yönetimlerce ifa edilmesini savunmaktadır (Yıldırım, 1990:22).

3. YEREL YÖNETİMLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yerel yönetimlerin ortaya çıkışı konusunda literatürde ortak bir görüş olmamakla birlikte genel ağırlık, kentlerin ortaya çıkışı ile beraber ele alındığı yönündedir. Yerel yönetimler, ilk kentlerin kurulumunu izlemiş, farklı görünüş ve fonksiyonlar üstlenerek sürecini sürdürmüştür (Karakılçık, 2016:22). Bu bilgiler ışığında yerel yönetimlerin bir kent olgusu etrafında şekillendiği görülmektedir.

Antik çağdaki site devletlerin, Roma İmparatorluğundaki municipelerin, Antik Yunan'daki polislerin kendine has yönetimleri günümüz yerel yönetimlere ilişkin belli bazı ipuçları taşımaktadır (Keleş, 2012:33-34). Bahsi geçen bu birimlerin süreç içerisinde önemlerini kaybetmeleri neticesinde “komün”ler, kentlerin özgürleşmesinde önemli pay sahibi olmuş ve yerel yönetimler bu aşamada ciddi meafeler katetmiştir. 16. yy'da ulus-devlet anlayışının hakim olması, merkezi otoriteyi güçlendirmiş buna bağlı olarak komünler eski önemlerini kaybetmeye başlamışlardır (Çiçek, 2014:55).

18.-19. yy'larda ise çeşitli reformlar ışığında gelişimini sürdüren yerel yönetimler birer “*yerel hizmet büroları*” olarak varlığını devam ettirmiş ve merkezi yönetimin yerel uzantısı olarak hizmet sunmaya devam etmişlerdir (Ökmen ve Parlak, 2010:25-26). “*Belediye terimi ilk kez 1789 tarihli Fransız Kurucu Meclisinde kullanılmıştı.*” 1835 yılında ise İngilterede belediye yönetimlerine tüzel kişilik verildi (Önder vd., 2021:135).

20. yy.'da yerel yönetimlerin hizmet üretmeye yönelik mali kaynağa ve diğer birtakım haklara sahip olması bu süreçte yerel yönetimler için “*altın çağ*” ifadesinin kullanılmasını sağlamıştır (Keleş, 2012:40). 21. Yüzyıl yerel yönetimlerin artık kurumsal bir hüviyete büründüğü, uluslararası alanda öneminin arttığı ve her geçen gün merkezi yönetime karşı güçlendiği bir dönemi ifade etmektedir (Çiçek, 2014:55).

Günümüzde ise yerel yönetimlerin güçlenmesi demokrasinin güçlenmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda özellikle BM, AB, Avrupa Konseyi gibi uluslararası birliklerde yerel yönetimler için ayrı bir ilgi alanı oluşturulmuş ve yerel yönetimlerin merkezi yönetime karşı güçlendirilmesi her platformda tavsiye edilmiştir.

4. TÜRKİYE VE YEREL YÖNETİMLER

Osmanlı imparatorluğu döneminde yerel yönetimlere ilişkin atılan adımlar 19. Yüzyılın ortalarına denk gelmektedir. Bu adımlar Osmanlının kendi iç dinamiklerinden ziyade batı ülkelerinin bir nevi dayatması neticesinde atılmıştır. Söz konusu dönemde cereyan eden Kırım savaşı, Avrupa devletleri ile münasebeti üst düzeye çıkarmıştı. Haliyle müttefik devlet unsurlarının Osmanlıdaki sayısı her geçen gün artmaktaydı. Bu bağlamda Avrupa vatandaşlarının Osmanlı topraklarında ikamet ettikleri muhitin temizliği, bakımı gibi konular önem arz etmeye başladı (Türe, 2000:38). Dolayısıyla söz konusu hizmetleri icra edecek bir birime ihtiyaç hasıl olmuştu.

Etimolojik kökenine bakıldığında Arapça kökene sahip olan belediye kelimesi, “*balad, baladî*” sözcüğünden türetilmiştir. Anlam itibarıyla, “*kente özgü olan, kente ait olan ve kentsel*” manasını ihtiva etmektedir. Bir yerel yönetim birimi olarak Belediye idaresi fikrinin neşet ettiği Tanzimat yılları içerisinde örnek olarak alınan Fransız komün idareleri ilk belediye teşkilatlanmasına zemin hazırlamıştır. Söz konusu girişim neticesinde kurulan İstanbul Şehremaneti bu bağlamda atılan ilk adım olmuştur. Başında merkezi hükümetin atadığı Şehremin bulunmaktaydı. Ancak mevcut konjonktürel durum içerisinde varlığını uzun yıllar sürdüremedi (Çiçek, 2014:57). Akabinde Altıncı Daire-i Belediye kurularak kendisine ayrıcalıklı bir mali kaynak sağlandı. Sağlanan bu ayrıcalıklı bütçe ile hizmet icra eden idare, cumhuriyete dek varlığını sürdürdü (Ünal, 2011:243-244).

1869 yılında çıkarılan Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile belediye yönetimi daha kurumsal bir yapıya dönüştürülerek ve lokal bir yapıdan sıyrılarak tüm İstanbul şehrine hitap eden İstanbul Şehreminliğine

dönüştürüldü. Federatif bir yapı sunan bu idare semtlerin kendi yerel yönetimlerinden sorumlu olmak üzere 14 daireyi kapsamaktaydı (Keleş, 2012:159).

1870 yılına ait olan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi belediye yönetimi bağlamında önem arz etmektedir. Çünkü her vilayetin, sancağın ve kazanın merkezinde bir belediye teşkilatının kurulmasını öngörmekteydi. 1876 Anayasası, belediye yönetimlerinin seçimle iş başına gelmesini düzenlemekteydi (Çiçek, 2014:58).

Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla beraber belediye yönetimlerine ilişkin 1924 ve 1926 yıllarında “Belediye Kanunu Layihaları” çıkartılmış, sonrasında ise 1930 yılında “1580 sayılı Belediye Kanunu” yürürlüğe girmiştir (Önder vd., 2021:152). 2000’li yıllara dek yürürlükte kalan bu kanun, 2005 yılında başlayan yerel yönerimler reformu kapsamında çıkarılan 5393 kanunu ile reforme edilmiştir. Benzer girişimler neticesinde 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Köy yerel yönetimlerine ilişkin 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ise halen yürürlükte (Akıncı, 2019: 99-117).

Türkiye, 1982 anayasasına (md.3) göre üniter bir devlettir. Anayasanın 126. maddesinde “merkezi yönetim”, 127. maddesinde ise “yerel yönetimler” düzenlenerek merkezi yönetim ağırlıklı, karma bir yönetim modeli tesis edilmiştir (Mecek ve Atmaca, 2020:2069). Anayasada (md.127) yerel yönetimlerin “il”, “belediye” veya “köy” halkının mahalli (yerel) müşterek (ortak) ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulacağı ve kuruluşlarına esas hükümlerin kanunla belirleneceğine yer verilmiştir. Bu hüküm ile coğrafi (yer) olarak tesis edilebilecek yerel yönetim birimlerinin sayısı ile bu birimlerin görev ve yetki sahası belirlenmiştir (Mecek ve Doğan, 2015:226).

4.1. Belediyeler

Belediyeler yerel halka hizmet sunumunda ilk akla gelen yerel yönetim birimleridir (Erat ve Demirkanoğlu, 2020:131). Günümüzde yürürlükte olan belediye yasası 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı yasadır. 5393 sayılı Belediye yasasının 4. Maddesine göre bir belediye teşkilatının kurulabilmesi için o yerleşim yerinin nüfusunun 5.000 ve üzerinde olması gerekmektedir. Bunun yanında aynı madde, il ve ilçe merkezlerinde nüfuslarına bakılmaksızın belediyelerin kurulmasını öngörmektedir. Mezkûr yasada belediye kurulmasına ilişkin diğer gereksinimleri şu şekilde sıralamaktadır;

- “İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz,
- Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.
- Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük Mülki İdare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimi üzerine, mahalli seçim kurulları, on beş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve

sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir. İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Cumhurbaşkanı kararı ile o yerde belediye kurulur.

- *Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, Cumhurbaşkanı kararı ile belediye kurulabilir.”*

Bu bilgiler ışığında Türkiye’deki il-ilçe belediye sayıları şu şekildedir;

İl Sayısı	81
İlçe Sayısı	922
Mahalle Sayısı	32.203
Köy Sayısı	18.294
Büyükşehir Belediyesi Sayısı	30
İl Belediyesi Sayısı	51
Büyükşehir İlçe Belediyesi Sayısı	519
İlçe Belediyesi Sayısı	403
Belde Belediyesi Sayısı	387

Kaynak: (Yaylı, 2021:173).

Belediyelerin görev ve sorumluluklarına baktığımızda;

“Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla:

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve

en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.”

Belediyenin karar ve yönetim organları seçimle iş başına gelir. Bu organlar;

- Belediye Meclisi,
- Belediye Encümeni,
- Belediye Başkanı’dır.

Belediye meclisi Belediyenin karar organıdır. Belediye meclis üyeleri beş yılda bir yapılan yerel seçimler neticesinde belirlenir. Belediye encümeni belediye meclis üyeleri ile belediyenin ilgili birim amirleri arasından seçilen üyelerden müteşekkildir (Eryılmaz, 2018:210). Belediye başkanı ise belediye idaresinin başı ve yürütme organıdır. belediye başkanı doğrudan halk tarafından seçilir.

Büyükşehir belediyesi uygulamasının İstanbul, Ankara ve İzmir kentleri ile başladığı deneyim, 2000 yılında 16 ile ulaşılmış 2014 yılında ise 30 ili kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 6360 sayılı kanun ile Büyükşehir belediye idaresinin etkinliğini arttıran yeni bir uygulama yöntemi benimsenmiştir(Yılmaz, 2018: 4366). Temel amacı büyüyen kentlerin yönetimi kolaylaştırmaktır (Arıkboğa, 2021: 210).

Bir ilde Büyükşehir belediyesinin kurulmasının temel şartı il nüfusunun 750.000 ve üzerinde olmasıdır. Büyükşehir hizmet sınırı ilin mülki sınırlarıyla aynıdır. Bu illerde il özel idareleri lağvedilerek tüm yetkileri Büyükşehir belediyesine devredilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin kurulması bir zorunluluktan kaynaklandığı söylenebilir. “Zira Her geçen gün önemli derecede büyüyen kentler giderek uzmanlaşma isteyen bir alan yönetimine dönüşmektedir.” (Eren & Yılmaz, 2018: 521). Bu bağlamda klasik belediye mevzuatının bu ihtiyaca cevap veremeyeceği aşikârdır.

4.2. İl Özel İdareleri

İl özel idareleri, 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanunu Muvakkati geçici yasasıyla düzenlenmiş olup, 1987 yılına kadar bu kanun ile yönetilmişlerdir. 1987 yılında ise 3360 sayılı yasa ile il özel idaresi kanunu olarak varlığını sürdürmüştür. Son olarak 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu TBMM’de kabul edilerek günümüzde de mezkûr yasa ile faaliyet icra etmektedirler. Bir ilde il özel idaresinin kurulmasına yönelik ayrı bir düzenlenme yapılmasına gerek yoktur (Eryılmaz, 2018:184). Zira ilgili yasanın 4. Maddesi gereğince bir yerleşim yerinin il statüsüne sahip olması ile eşanlı olarak il özel idaresi de kurulmuş olur. Dolayısıyla ilin kaldırılmasına müteakip il özel idaresinin tüzel kişiliği de sona erer. Türkiye’de İl özel

Yıl		1920	1924	1926	1933	1936	1939	1954	1957	1989	1990	1991	1992	1995	1996	2014
İl Sayısı	71	74	63	57	62	63	66	67	71	73	74	76	79	80	81	51

idarelerinin tarihsel süreç içerisindeki sayıları aşağıdaki gibidir;

Kaynak: <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ozel-idare1>

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere 1996 yılına kadar il sayısının artmasıyla beraber il özel idaresi sayısı da artmıştır. Ancak 6360 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile beraber, Büyükşehir belediyesi kurulan illerde il özel idareleri lağvedilmiş ve yetkileri bütünüyle Büyükşehir belediyelerine devredilmiştir.

5302 sayılı kanunun altıncı maddesine göre il Özel idareleri mahalli ve müşterek nitelikte olmak şartıyla tüm il sınırları içinde, aşağıda sıralanan hizmetleri ifa etmekle yetkili ve görevlidir (Kartal, 2021:249);

- *Gençlik ve Spor*
- *Sağlık*
- *Tarım*
- *Sanayi*
- *Ticaret*
- *Çevre Düzeni Planı*
- *Bayındırlık ve İskân*
- *Toprağın Korunması*
- *Erozyonun Önlenmesi*
- *Kültür*
- *Sanat*
- *Turizm*
- *Sosyal Hizmet ve Yardımlar*
- *Yoksullara Mikro Kredi Verilmesi*
- *Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtları*
- *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarının Arsa Temini Binaların Yapım Bakım ve Onarımı İle Diğer İhtiyaçların Karşıllanması.”*

Yukarıda sayılan görev, yetki ve sorumluluklar aslında il özel idarelerinin hizmet ifa etmesi yönüyle ne denli güçlü olduğunu da göstermektedir. Söz konusu durumu valilere tanınan yetki genişliği ilkesi ve valinin il özel idaresinin yürütme organı olması olmasıyla da açıklanabilir. Zira vali, il özel idaresinin başı ve yürütme organıdır. Yeri gelmişken il özel idaresinin organlarına baktığımızda;

- İl Genel Meclisi - Karar organı
- İl Encümeni – Danışma ve Yürütme organı
- Vali – Yürütme organı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Köklü tarihsel bir geçmişe sahip olan il özel idarelerinin Büyükşehir belediyesi kurulan illerden kaldırılması ile bu alanda hizmet boşluğunun olması tabiidir. Bu boşluğa ikame olarak da ifade edilebileceğimiz Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın(YİKOB) kurulması yeni bir süreci başlatmış bulunmaktadır. 6360 sayılı kanunun 34. maddesinde düzenlenen YİKOB,

“Büyükşehir belediyesi olan illerde kamu kurum ve kuruluşlarına ait yatırım ve hizmetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonunun sağlanması, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinde

koordinasyon ve yürütülmesi(...) amacıyla valinin başkanı ve himayesinde olan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur.” (Yılmaz, 2018: 87-88).

Söz konusu kurumun nasıl bir rol üstleneceği, gelecekte il özel idarelerini tamamen ortadan kaldıracabilecek bir etkiye sahip olup olamayacağını zaman gösterecektir (Bulut & Yılmaz, 2019: 734).

4.3. Yerel Yönetim Birimi Olarak Köy ve Mahalle Yönetimleri

Yerel yönetimler bağlamında ele alındığında Köy idarelerinin ortaya çıkışları 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesine denk gelmektedir (Avaner ve Fedai, 2021:271). Günümüz Türkiye’sinde ise köyler, tüzel kişiliklerini doğrudan doğruya Anayasanın 127. Maddesine istinad etmektedirler. Bu itibarla köylerin kendi karar ve yönetim organları olabileceği gibi özerk bir yapıyla beraber kendine has mali bir kaynağının da olduğu bilinen bir gerçektir.

Köyler günümüzde 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile birlikte tüzel kişilikleri sonlandırılarak mahalleye çevrilmiştir (Özdemir ve Demirkanoğlu, 2015:129). Köylere yönelik ilk çıkarılan yasa 1924 tarihli 442 sayılı yasadır.

18 Mart 1924 tarihli 442 Sayılı Köy Kanunu, köylerin yapısını, kuruluşlarını, idari teşkilatlanmasını, karar ve yönetim organları ile bu organların görev ve sorumluluklarını ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir (Mehmetbeyoğlu, 2020:223). Mezkûr kanuna göre nüfusu iki binden aşağı olan yerlerde köy idaresi kurulur. Köy organlarına bakıldığında; Köy Derneği, Köy İhtiyar Heyeti ve Köy Muhtarı karşımıza çıkmaktadır. Yasaya göre köy derneği, köy muhtarı ile köy ihtiyar heyetini seçme yetkinliğine sahip olan kadın ve erkeklerden müteşekkildir. Dolayısıyla on sekiz yaşını doldurmuş her köylü, köy derneğinin doğal üyesidir. Köy İhtiyar Meclisi ise köyün yapılması gereken işleri hususunda görüş bildiren ve bu işlerin yapılmasını denetleyen organdır. Köy imamı, öğretmeni ve varsa köyde görev ifa eden sağlık memurları köy ihtiyar meclisinin doğal üyeleridirler (Avaner ve Fedai, 2021:276).

Köy muhtarı, yerel seçimler neticesinde köyde ikamet eden seçmenlerce beş yıllığına seçilirler. Köy muhtarları köy tüzel kişiliğinin temsilcisidir. 442 sayılı kanun gereğince köy muhtarı,

“hem merkezi yönetimin köydeki temsilcisi, hem de yerel yönetim birimi olan köy yönetiminin başı ve yürütme organıdır.”

Kanunda ayrıca Köy muhtarının görev ve sorumluluklarını 36. Maddede şu şekilde sıralamaktadır;

- Hükümet tarafından bildirilen kanunların uygulanmasını sağlamak,
- Salgın ve bulaşıcı hastalıkların haber verilmesini sağlamak,
- Vergi toplanması hususunda görevlilere yardımcı olmak,
- Asker toplanması ve bakaya kalanları bildirmek,
- Köyde güvenliğin sağlanmasına yardımcı olmak,
- Köyün zorunlu işlerini ihtiyar meclisi aracılığıyla yaptırmak,
- Köyün isteğe bağlı olan işleri için tavsiye kararı vermek,
- Köyün işleri için ihtiyar meclisi ile görüşüldükten sonra Köylünün işe çağrılmasını sağlamak,
- İhtiyar Meclisi’nin kararı ile köy için harcanacak paranın toplanması,
- Her ay için toplanan ve harcanan paranın hesabının yapılması,

- Köy işleri için davacı veya davalı olmak.

Yukarıda sıralanan görev ve sorumluluklar incelendiğinde, köy muhtarının özerk bir yapı olan köy tüzel kişiliğinin temsilcisi olmasının yanı sıra merkezi yönetimin bir temsilcisi olduğu ve Mülki İdare amirlerinin vesayeti altında olduğu da görülmektedir.

Mahalle yönetimleri, köy yönetimleri gibi muhtarlıkla yönetildikleri halde hukuki statü ve tüzel kişilik gibi unsurları itibarıyla birtakım farklılıklar arz etmektedir. Yılmaz ve Mecek (2019:771) mahalle yönetimleri ile ilgili şu tespitte bulunmaktadır;

“Mahalle muhtarlıkları tüzel kişiliğe sahip olmadıkları için sözleşme yapamazlar, anlaşma imzalayamazlar, hukuki taraf olamazlar, personel istihdam edemezler ve en önemlisi bir bütçeye(mali imkânlarla) sahip olamazlar. Bu nedenle bir yerel idare olmaktan ziyade yerel hizmet sunumuna aracılık eden bir ara mekanizma olarak varlıklarını sürdürmektedirler.”

Literatürde mahalle tanımı yapılırken belirli bir tanışıklığa ve belli bir dinin mensubiyetine sahip insanların mukim bulunduğu coğrafi alanı ifade etmektedir (Ergenç, 1984:69). Mahalle yönetiminde muhtar ve azalar bulunmaktadır. köy idarelerinde olduğu gibi bir dernek durumu söz konusu değildir. Muhtar ve azalar beş yılda bir tekrarlanan yerel seçimler sonucunda belirlenirler. Tarihsel süreçte mahalle yönetimleri, günümüzde belediye yönetimlerinin üstlendiği birçok fonksiyon mahalle yönetimleri eliyle icra edilmekteydi (Yılmaz ve Mecek, 2019:771). Buradan hareketle mahalle yönetimlerinin sosyal yapı içerisinde önemli bir yerinin olduğunu söylenebilir.

5. YEREL YÖNETİMLER VE KATILIMCILIK

Meşruiyetini halkın önüne belli aralıklarla konan sandıklara dayandıran siyasi otoritenin halka karşı sorumluluğu tartışılmalı önemli bir sorundur. Bu sorunun en önemli boyutunu ise halkın yönetime ne ölçüde katılabildiği, karar ve yönetim mekanizması süreci işlerken ne derecede etkili olabildiği hususu oluşturmaktadır. Diğer bir ifadesiyle mevcut haliyle temsili demokrasilerdeki “temsiliyet” olgusu demokrasi ülküsü adına yeterli midir? Önder’e (2013:312) göre bu durum; *“Sadece temsili öne çıkaran demokratik siyaset tarzı artık sürdürülebilir olmaktan uzak olarak görülmektedir.”*

Literatürde “temsili demokrasi krizi” olarak adlandırılan bu durum (Şaylan, 2008:23-29) doğal olarak yerel yönetimlere de sirayet etmiştir. Oysaki halka hizmet sunumunda en yakın birim olan yerel yönetimlerde böylesi bir durumun olması, demokrasinin doğasına aykırıdır. Söz konusu bu aykırılığı gidermek adına ulusal ve uluslararası alanda tartışmalar süregelmektedir. *“Demokrasinin yerelde başladığı”* argümanından hareketle halkın yerel yöneticiler üzerinde baskı unsuru oluşturması, karar mekanizmasında etkide bulunması, doğrudan görüş ve önerilerde bulunması gerektiği düşünceleri artık genel kabul görmektedir. Çünkü demokrasiye yatkınlık ve insanın özgürleşmesi açısından yerel yönetimler birincil kuruluşlar olarak kabul edilmektedir (Görmez, 1997: 62). Bunun yanı sıra uluslararası kuruluşlar da yerel yönetimlerin güçlendirilmesine paralel olarak katılımın olabildiğince genişletilmesini savunmaktadırlar. Esasen savunulan bu görüşü Antik Yunan’a dek götürmek mümkündür. Bilindiği üzere Antik Yunan’da *“yurttaş olmanın biricik ölçütü, yurttaşın kamusal eylem ve işlemlere katılabilmesi ve söz sahibi olabilmesidir”* (Çukurçayır, 2000b:212). Bu düşünceden hareketle halkın kendisini ilgilendiren konularda yönetime etkide bulunması önemli konudur. Söz konusu bu durum

aslında demokrasi amacına hizmet sunmaktadır. Ancak bu durumun belli başlı ölçütleri vardır. Diğer bir ifadeyle yerel yönetimlerde demokratik niteliklerin bulunup bulunmadığının bazı kıstasları vardır. Bunları;

- “Yerel yönetim süreçlerine halkın katılımının sağlanması,
- Karar alma ve alınan kararları yürütebilme yetkisi,
- Yetki ve kaynak sahibi olma,
- Yönetmel açıklık”

şeklinde sistematize edebiliriz (Pustu, 2005:129). Buna göre demokrasiyi yalnızca seçimlerden ibaret görmek yetersizdir. Bunun aksine halkın sürekli bir şekilde seçilmiş otoriteyi denetleyebilmesi, siyasi otoritenin de buna karşılık şeffaf, adil, açık, hesap verebilir bir perspektifle yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Yerel yöneticilerin karar alma ve uygulama noktasında hareket serbestisinin olması da önemli bir ölçüttür. Zira merkezi yönetimin ağır vesayeti altında kalınması yerel yönetimlerde bağımsız karar alınabilmesinin önünde ciddi bir engel teşkil edilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek adına, yerel yönetim organlarını kendi tercihleri doğrultusunda özgürce idare etme imkanı sunulmalıdır (Özer, 2000:135).

Kurumların demokratikleşmesi bağımsız karar alabilmelerine bağlıdır. Bağımsız karar alabilme yetkinliğine sahip olmak da güçlü bir yapıyı gerektirir. Zira güçlü ve başarılı bir yerel yönetim modeli demokrasinin ön koşulu olarak kabul edilmektedir. Yönetmel açıklık konusunda ise şunu vurgulamak gerekir ki bilinçli bir kamuoyu katkı ve görüşlerinden yoksun bir yerel yönetimin demokratik olarak ifade edilemeyeceği herkesin malûmudur (Hill, 1974:87).

SONUÇ

Türkiye, tarih boyunca merkezi otoritenin güçlü tutulmaya çalışıldığı bir imparatorluğun zihin kodları üzerinde inşa edilmiştir. Bu itibarla militarist bir yönetim anlayışı çerçevesinde dizayn edilmiş olan yönetim modeli, yetkileri tek elde toplamayı yeğlemiş, yerel yönetimlerle yetki paylaşımı konusunda pek de istekli olmamıştır. Keynesyen ekonomik modelin benimsendiği ve kamu harcamalarının arttığı 1. paylaşım savaşı ve 2. Dünya savaşına dek mevcut durum bu şekilde devam edegelmiştir. Ne var ki küresel ölçekte yaşanan gelişmeler, Türkiye sathında da etkilerini göstermiş ve yönetimi hemen her alanda değişime zorlamıştır.

Yerel yönetimler mahalli ve müşterek gereksinimleri karşılamak üzere kurulmuş olan idari örgütlenmelerdir. Merkezi yönetimin hizmet sunumunda yetersiz kaldığı noktalarda yerel yönetimler bu eksikliği tamamlamaktadırlar. Bununla beraber geleneksel Kamu Yönetimi anlayışının terk edilip; etkin, verimli, hesap verebilir, katılımcı, vatandaş odaklı bir anlayışın benimsenmesi yerel yönetimlerin önemini daha da arttırmaktadır. Yerel yönetimlerin üstlendiği diğer bir önemli işlev ise demokrasiye olan katkısıdır. Halkın karar alma süreçlerine doğrudan katılabildiği, karar ve yönetim organlarını bizzat seçebildiği, seçilmişlerin şeffaf ve hesap verebilir olduğu bir yönetim biçimi elbette ki ideal anlamdaki demokrasinin temel ereğidir.

Türkiye özelinde ele alındığında üniter yapıyı bir devlet sistemini benimsemiş olması hasebiyle, merkezi otoritenin güçlü tutulmaya çalışıldığı bir yapıdan sıyrılarak, daha katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, yönetim perspektifi doğrultusunda hareket eden bir yerel yönetim modelini benimsemesi büyük önem arz etmektedir. Vatandaşların ise değişen ve gelişen bilgi teknolojileri vasıtasıyla veya sivil toplum kuruluşları gibi unsurlarla yönetime doğrudan müdahil olmaları yerel yönetimleri ve dolayısıyla yerel demokrasiyi güçlendirecektir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Berat (2019). Presidential Government System Model in Local Governments: Case of Gaziantep Metropolitan Municipality, *Innovative Approaches in Social, Human and Administrative Sciences*, Editör: H. Hale Künüçen, Xatire Quliyeva, Yılmaz Seçgin, Basım sayısı: 1, Sayfa Sayısı 154, ISBN:978-605-327-918-1, Bursa: Ekin Publishing House.
- Arıkboğa, E. (2021). Büyükşehir ve ilçe Belediyeleri. Ö. Önder, E. B. Sipahi, & M. Yaman içinde, *Yerel Yönetimler; Yönetim, Siyaset, Kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 201-247). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Avaner, T., & Fedai, R. (2021). Türkiye'de Mahalle ve Köy Yönetimi. Ö. Önder, E. B. Sipahi, & M. Yaman içinde, *Yerel Yönetimler Yönetim, Siyaset, kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 269-290). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bulut, Y., & Yılmaz, V. (2019). Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa Sonrası İl Özel İdarelerinin Geleceği. B. Kırmızı, & B. İşigüzel içinde, *Türkiye Vizyonu Multidisipliner Çalışmalar 2019 Uluslararası e-kitap* (s. 731-746). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çukurçayır, M. A. (2000b). Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları. *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Erat, V. ve Demirkanoğlu, Y. (2020). Büyükşehirlerde E-Belediyecilik. Kent Çalışmaları ve Kente Yeni Yaklaşımlar (Ed. Feyzullah ÜNAL ve Ahmet KAYAN), 125-140, Ankara: Gazi Yayınevi,
- Eren, V., & Yılmaz, V. (2018). Büyükşehir Belediye Yönetiminde Karar Alma Sürecinde Etkinlik ve Verimlilik Problemi Hatay Örneği. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, 4(19), 518-533.
- Ergenç, Ö. (1984). Osmanlı şehrindeki mahallenin işlev ve nitelikleri üzerine. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 4, 69-78.
- Eryılmaz, B. (2018). *Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Hill, D. M. (1974). *Democratic Theory and Local Government*. London.
- Hill, D. M. (1974). *Democratic Theory and Local Government*. London.
- Karakılçık, Y. (2016). *Yerel Yönetimler*. Ankara: Seçkin.
- Kartal, N. (2021). İl Özel İdareleri. Ö. Önder, E. B. Sipahi, & M. Yaman içinde, *Yerel Yönetimler Yönetim, Siyaset, Kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 247-268). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kaypak, Ş., Yılmaz, V., & Bimay, M. (2017). Dijital Çağda Yerel Yönetimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor15 Özel Sayısı), 1798-1813.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Mehmetbeyoğlu, N. (2020). Türkiye'de Köy Yönetimi ve Köy Yönetimi Üzerinde İdari Vesayet Yetkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(9), 227-252.
- Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. Ankara: Hil Yayınları.
- Ökmen, M., & Parlak, B. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuatlar* (2 b.). Bursa: Alfa Akademi.

- Önder, Ö. (2013). Yerelleşme Ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18), 311-326.
- Önder, Ö., Sipahi, E. B., & Yaman, M. (2021). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi. A. Özmen içinde, *Yerel Yönetimler Yönetim, Siyaset, kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 131-168). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, H ve Demirkanoğlu Y. (2015). 6360 Sayılı Yasaya Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Muhafazakar Demokrat Kimlik Tanıtımı Üzerinden Bakış: Pekişen İktidarla Merkezileşen Yerel Yönetimlere Doğru. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 114-149
- Özer, M. A. (2000). Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Analizi Üzerine. *Türk İdare Dergisi*(426).
- Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sayıştay Dergisi*(57), 121-134.
- Sezer, Ö. (2021). Yerel Yönetimlerin Kuramsal ve Kavramsal Çerçevesi. Ö. Önder, E. B. Sipahi, & M. Yaman içinde, *Yerel Yönetimler; Yönetim, Siyaset, Kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 3-41). Ankara: Gazi.
- Şaylan, G. (2008). *Temsili Liberal Demokrasinin Önlenemez Krizi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Şengül, T. (1999). Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 8(3), 3-19.
- Tortop, N., Yayman, H., & Özer, M. A. (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara.
- Türe, F. (2000). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Kökeni: Osmanlı İmparatorluğu'nda Yerel Yönetimler. *Yerel Gündem*, 2(5), 34-41.
- Ünal, F. (2011). Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü. *Sosyal Bilimler Dergisi*(30), 241-248.
- Yaylı, H. (2021). Belediyeler. Ö. Önder, E. B. Sipahi, & M. Yaman içinde, *Yerel Yönetimler Yönetim, Siyaset, Kent ve Güncel Tartışmalar* (s. 169-200). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, S. (1990). Yerel Yönetim ve Demokrasi. *Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslararası Sempozyumu*. Ankara: Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME.
- Yılmaz , V. (2018). 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimlerde Oluşturduğu Değişikliklerin Genel Olarak Değerlendirilmesi. M. F. Çavuş, & M. B. Coşkun içinde, *Sosyal Bilimler Siyaset ve Yönetim* (s. 85-98). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Yılmaz, V. (2018). 6360 Sayılı Yasa İle Uygulamaya Konulan Büyükşehir Modelinin Halka Yansımaları: Hatay, Malatya, Manisa ve Van Büyükşehir Belediyesi. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(30), 4364-4378.
- Yılmaz, V., & Mecek, M. (2019). Türkiye'de Mahalle Yönetimlerinin Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Statüsü. *İdealkent*, 10(27), 769-799.